

John Dewey i pitanja odgoja

Šoštarić, Maria-Paola

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:333628>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Maria Paola Šoštarić

JOHN DEWEY I PITANJA ODGOJA

Završni rad

Čakovec, srpanj, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTETE
RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Maria Paola Šoštarić

JOHN DEWEY I PITANJA ODGOJA

Završni rad

izv. prof. dr. sc., Draženko Tomić

Čakovec, srpanj, 2024.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. UVOD.....	3
2. ŽIVOT I DJELO JOHNA DEWEYJA	4
3. ODGOJ	7
4. FILOZOFIJA ODGOJA	9
5. PRAGMATIZAM.....	11
6. ODGOJ KAO DRUŠTVENA FUNKCIJA	13
7. CILJEVI ODGOJA.....	14
8. VAŽNOST MORALNOG ODGOJA	15
ZAKLJUČAK.....	17
LITERATURA.....	19
ŽIVOTOPIS	21
IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA	22

SAŽETAK

Odgoj se između ostalog smatra složenim procesom izgradnje zrelog ljudskog bića, smisao je odgoja cjeloviti razvoj čovjeka. Proučavanje odgoja predmet je mnogih znanstvenih disciplina. U ovom radu poseban naglasak stavljen je na filozofiju odgoja i njezinog istaknutog predstavnika Johna Deweyja. Cilj ovog rada je predstaviti život i djelo američkog filozofa, pedagoga i reformatora Johna Deweyja kao i njegova viđenja odgoja, škole, demokracije i društva. Dewey se uz probleme odgoja, zanimao za probleme političkog života, društva i morala. U ovom radu prikazat će se osnovne postavke Deweyjeve filozofije odgoja, kao i njegove najvažnije misli o viđenju samog odgoja. Također, cilj rada osvrt je na Deweyjevu filozofsku misao, pragmatički pristup i utjecaj njegovih ideja na suvremenu pedagogiju. U radu će se govoriti o filozofiji odgoja i odgoju općenito, zatim o funkcijama i ciljevima odgoja te važnosti moralnog odgoja. Sve ove teme obuhvaćaju stavove i misli Johna Deweyja navedene u njegovom temeljnom djelu o odgoju *Odgoj i demokracija (1916)*.

Ključne riječi : odgoj, filozofija odgoja, John Dewey, demokracija, moralni odgoj

SUMMARY

Among other things, education is considered a complex process of building a mature human being, the meaning of education is the complete development of a person. The study of education is the subject of many scientific disciplines. In this work, special emphasis is placed on the philosophy of education and its prominent representative, John Dewey. The aim of this paper is to present the life and work of the American philosopher, pedagogue and reformer John Dewey, as well as his views on education, school, democracy and society. In addition to the problems of education, Dewey was interested in the problems of political life, society and morality. This paper will present the basic tenets of Dewey's philosophy of education, as well as his most important thoughts on the perception of education itself. Also, the aim of the work is a review of Dewey's philosophical thought, pragmatic approach and the influence of his ideas on contemporary pedagogy. The paper will discuss the philosophy of education and education in general, then the functions and goals of education and the importance of moral education. All of these topics encompass the views and thoughts of John Dewey outlined in his seminal work on education, *Education and Democracy (1916)*.

Keywords: education, philosophy of education, John Dewey, democracy, moral education

1. UVOD

U ovom će se radu prikazati život i djelo filozofa Johna Deweyja , kao i njegovi stavovi, razmišljanja i zaključci vezani uz pitanja odgoja. Na samom početku rada, detaljnije će se obraditi ključni pojmovi, potrebni za bolje razumijevanje ovog završnog rada .Pojmovi koji će se obraditi su : odgoj, filozofija odgoja, pragmatizam. U poglavljima koja slijede predstaviti će se filozofija odgoja Johna Deweyja, u pisanju ovog rada fokus je stavljen na djelo Johna Deweyja *Odgoj i demokracija (1916)*, u kojem iznosi svoja viđenja o pitanjima odgoja.

Odgoj i demokracija (1916) smatra se jednim od važnijih djela iz područja filozofije odgoja. Dewey u ovom djelu iznosi svoje stavove o ciljevima, važnostima i funkcijama odgoja. Poglavljima koja će se predstaviti u ovom radu odnose se na odgoj, filozofiju odgoja, odgoj kao društvenu funkciju , ciljeve odgoja i važnost moralnog odgoja.

Cilj ovog rada je kroz navedena poglavljia predstaviti filozofsku misao Johna Deweyja, njegov utjecaj na reformu obrazovanja te njegova najvažnija promišljanja vezana uz pitanja odgoja. Također, predstaviti Deweyjevo viđenje demokracije, liberalizma i njihove povezanosti s odgojem. Zaključno, utvrditi Deweyjev doprinos pedagogiji i primjenjivost njegovih ideja.

2. ŽIVOT I DJELO JOHNA DEWEYJA

John Dewey (1859. - 1952.) istaknuti je američki filozof, pedagog, sveučilišni profesor, jedan je od najistaknutijih predstavnika filozofije pragmatizma. John Dewey rođen je 20. listopada 1859., treći je od četvorice sinova Archibalda Deweya i Lucine Rich iz Burlingtona, Vermont (Field, 2024). Svoje obrazovanje započinje u javnoj školi, nakon čega pohađa Sveučilište Vermont u Burlingtonu.

Jon Dewey doktorirao je 1884. na Sveučilištu Johns Hopkins (Baltimore, Maryland.). Predavao je na sveučilištima Michigan, Minnessota i Chicago. Dewey je također osnovao i vodio laboratorijsku školu u Chicagu, gdje mu je pružena prilika da izravno primijeni svoje razvojne ideje o pedagoškoj metodi. Ovo iskustvo dalo je materijal za njegovo prvo veliko djelo o obrazovanju, *Škola i društvo (1899)* (Field, 2024).

Napušta Chicago 1904. godine, te sve do umirovljenja 1930. godine, predaje na Sveučilištu Columbia u New Yorku. Njegovim najpoznatijim djelom iz područja filozofije, smatra se *Iskustvo i priroda (Experience and Nature)*, nastalo 1925. godine. Jedan od najvažnijih razvoja njegovih kasnijih spisa u teoriji znanja bila je primjena načela instrumentalizma na tradicionalne koncepcije i formalni aparat logičke teorije (Field, 2024). Pokazuje interes za različite grane filozofije, naročito za logiku, filozofiju odgoja i epistemologiju. Usmjeren je ka prirodnim znanostima i iskustvu, poznat je kao reformator u području pedagogije.

Napisao je mnogobrojna djela čija je problematika vezana uz različite grane filozofije. Dewey se pridružio i usmjerio američki pragmatizam, koji je sredinom 19. stoljeća započeo logičar i filozof Charles Sanders Peirce, a među ostalim misliocima nastavio William James u ranom 20. stoljeću (Gouinlock, 2024).

Dewey u svojoj filozofiji odgoja, posebnu važnost pridaje rastu i razvoju. Svoje glavne ideje vezane uz pitanja odgoja iznosi u djelima: *Odgoj i demokracija. Uvod u filozofiju odgoja (1916)*, *Moj pedagoški credo (1897)*, *Škola i društvo (1899)*.

U djelu *Demokracija i obrazovanje (1916)* Dewey se zauzeo za reformu obrazovanja i pedagoških disciplina; to ga je odvelo problemima psihologije i filozofije i tako do osnovnih stavova pragmatizma (Uzelac, 2012).

Kao istaknuti predstavnik pragmatizma, Dewey razvija vlastitu inačicu pragmatičke filozofije tzv. instrumentalizam. Deweyjeva posebna verzija pragmatizma, koju je nazvao "instrumentalizam", je gledište da znanje proizlazi iz razaznavanja korelacija između događaja ili procesa promjene (Goinlock, 2024).

Važno je napomenuti kako je Dewey ostavio trag u reformama obrazovanja određenih država u inozemstvu. Početkom 20. stoljeća mnoge su države, poput Turske, Japana, Kine, Sovjetskog Saveza, velikog dijela Latinske Amerike itd., osjećale potrebu da ubrzano idu ukorak s modernim tokovima u obrazovanju, posebno u razdoblju između dva svjetska rata, usmjeravajući se umnogome prema Deweyjevim inovacijama, ali i pozivajući ga da asistira upravama nekih od tih zemalja u rekonstruiranju obrazovnog sustava (Zorić, 2011).

Dewey u svojoj filozofiji odgoja, daje prednost procesu stalnog usavršavanja naspram postizanja savršenosti kao cilja. Dobro je da se podsjetimo da odgoj kao takav nema ciljeva. Samo pojedinci, roditelji i nastavnici, itd. imaju ciljeve, ali ne i jedna apstraktna ideja kao što je odgoj (Dewey, 1970). Fokus stavlja na praktične zadatke, stvarne probleme i poticanje razmišljanja kod učenika.

Dewey je demokraciju zamislio kao aktivan proces društvenog planiranja i kolektivnog djelovanja u svim sferama zajedničkog života. Demokracija je također izvor moralnih vrijednosti koje mogu voditi uspostavu i razvoj društvenih institucija koje promiču ljudski procvat (Gouinlock, 2024).

Dewey smatra kako je demokratsko društvo pogodno za razvijanje odgoja u pravom smjeru. Gouinlock (2024) ističe kako je važna tema na kojoj se temelji Deweyjeva filozofija upravo ideja da je demokratsko društvo informiranih i angažiranih istraživača najbolje sredstvo za promicanje ljudskih interesa. Dewey prepoznaje kako demokratsko društvo uvažava individualnost. Jedno napredno društvo smatra da su individualne razlike dragocjene pošto u njima nalazi sredstvo za svoj vlastiti razvoj. Otuda jedno demokratsko društvo mora, u skladu sa svojim idealom, u svojim

odgojnim mjerama predvidjeti mjesto za intelektualnu slobodu i slobodan razvoj osobnih talenata i interesa (Dewey, 1970).

Djelo *Liberalizam i društvena akcija* sastavljeno je na temelju predavanja koja je John Dewey održavao na Sveučilištu u Virginiji 1935. godine. Dewey u ovom djelu iznosi svoje misli o povijesti i krizi liberalizma, te kritizira rani liberalizam. Također, nudi svoje ideje i stavove o obnovi liberalizma. Dewey najavljuje obnovu liberalizma razvijajući koncept slobodne inteligencije kao metode kojom bi se provodile društvene akcije (Festini, 2010).

Liberalizam je privržen cilju koji je ujedno postojan i fleksibilan: oslobođenje pojedinca tako da ostvarenje njihovih sposobnosti može biti zakon njihova života. On je privržen upotrebi oslobođene inteligencije kao metode usmjeravanja promjene (Dewey, 2004). Autor razvoj pojedinaca stavlja u prvi plan, materijalna dobra smatra isključivo preduvjetom za postizanje ciljeva. Zato Dewey smatra da prvi predmet kojim se liberalizam treba baviti jest odgoj, kojim se utječe na navike uma i karaktera te moralne obrasce (Iz pogovora Hede Festini, 2004).

John Dewey umro je 1952. godine u New Yorku, uzrok njegove smrti bila je upala pluća. Svojim genijalnim uvidima, bogatim književnim opusom i zalaganjem za unaprjeđenje obrazovnog sustava, ostavlja neizbrisiv trag u domeni pedagogije. Njegovi suvremenici su ga vidjeli kao prvog američkog filozofa koji se može uvrstiti najveće mislitelje Zapadne tradicije. Imali su pravo držati ga tako visoko. Dewey je bio najvažniji filozof 20. stoljeća (Kitcher, 2011).

3. ODGOJ

Pitanje odgoja oduvijek je prisutno, a kroz povijest bitno se mijenjalo viđenje samog odgoja. Razlog tome je nastojanje da se odgaja u skladu s idealima nekog određenog vremena. Nije moguće odrediti jedinstvenu definiciju odgoja, različiti autori definiraju ga na različite načine. Definirati odgoj nije lak zadatak, upravo zato što se može proučavati iz različitih perspektiva. Svakako, možemo zaključiti kako je odgoj važan i neophodan za svakog čovjeka, na putu njegova razvoja. Odgoj se prije svega smatra složenim procesom, neophodnim za opstanak društva.

Pavao Vuk- Pavlović odgoj definira na sljedeći način: Može se pak odgoj u općem smislu shvatiti kao nesebično prenošenje kulture na nove, buduće, u principu štoviše i najdalje, generacije buđenjem vrijednosnih doživljaja (Vuk Pavlović, 1996). Autor Vuk- Pavlović (1996) odgoj smatra ključnim za opstanak kontinuiteta kulture, a kao središnji cilj odgajanja navodi potpuni razvitak odgojnih snaga i sposobnosti ličnosti.

Mnogi autori se slažu kako je odgoj proces koji izgrađuje čovjeka. Kod Polića nailazimo na sljedeću definiciju odgoja: Ako je odgoj djelatnost kojom jedno biće treba učiniti istinski ljudskim, a o tome uglavnom nema spora, onda to znači da je odgoj prije svega usmjeren na to da se to biće učini primjerenim biti čovjeka (Polić, 1993).

Također, Polić naglašava kako je upravo odgoj ono što čovjeka čini čovjekom. Čovjeku je odgoj, naravno, potreban. Bez odgoja on ne samo da ne bi bio čovjekom, već ni preživjeti ne bi mogao. Stoga je za njega odgoj uvjet života, a napose onog života po kojemu se on prepoznaje čovjekom(Polić, 1993).

Dewey odgoj smatra procesom, ključnim za opstanak društva. Isto što je prehranjivanje i razmnožavanje za fiziološki život to je odgoj za društveni život (Dewey, 1970). Autor ovdje nedvojbeno odgoj prikazuje kao fundamentalnu potrebu svakog ljudskog bića.

Dewey (1970) navodi kako je u biti samog života da se bori za produženje opstanka, te zaključuje kako je taj opstanak moguće osigurati isključivo stalnim obnavljanjem. John Dewey odgoj smatra najvišim ciljem.

Nadalje, Dewey (1970) navodi kako odgoj možemo zamisliti kao retrospektivan ili prospektivan. U prvom slučaju, odgoj je proces kojim budućnost nastojimo prilagođavati prošlosti, dok se u drugom slučaju prošlost smatra sredstvom kojim nastojimo razvijati budućnost. Dewey zagovara odgoj shvaćen prospektivno. Prednost daje shvaćanju da je odgoj proces u kojem prošlost služi kao sredstvo kojim će se razvijati budućnost. Također, smatra kako je odgoj moguć isključivo uz neprestanu rekonstrukciju iskustva. Tako dolazimo do stručne definicije odgoja: Ono je takva rekonstrukcija i reorganizacija iskustva koja uvećava značaj iskustva i sposobnost upravljanja tokom daljeg iskustva (Dewey, 1970).

4. FILOZOFIJA ODGOJA

U ovom poglavlju slijedi osvrt na filozofiju odgoja općenito, dok će se kasnije razmotriti najvažnije ideje Deweyjeve filozofije odgoja. Interes za odgoj oduvijek je prisutan, mnoge se znanstvene discipline bave proučavanjem odgoja.

U povijesti su određeni filozofi samo usputno pisali i komentirali odgoj i obrazovanje dok su neki ciljano pisali upravo o toj temi. Primjerice, već u Platonovoj Državi nalazimo detaljan opis načina na koji se djeca i mladi trebaju obrazovati (i odgajati) (Golubović, 2010). Iako je u europskoj filozofiji od samoga njezinog početka odgoju pridavano značajno mjesto, filozofija je odgoja jedna od najmlađih filozofijskih disciplina (Polić, 1993).

Polić (2005) navodi kako se filozofija odgoja smatra sjecištem spoznaja, u kojem se različita znanja dodiruju sa spoznajama drugih posebnih znanosti o odgoju. Sve je očitiije, naime, da iza svakog znanstvenog pristupa odgoju nužno stoji neka ako ne filozofija, a onda ideologija koja, za razliku od filozofije, neosviješteno usmjeruje znanstvena istraživanja i utječe na interpretaciju znanstvenih rezultata, čemu se koliko toliko uspješno može suprotstaviti samo filozofija koja, kada je u pitanju odgoj, nastupa upravo kao filozofija odgoja (Polić, 2005).

Filozofiju odgoja možemo definirati kao filozofsku disciplinu kojoj je glavna zadaća razmatranje i propitivanje odgoja. Možemo reći kako filozofija odgoja ima za cilj utvrditi svrhu i smisao samog odgoja. U filozofiji odgoja opisuje se, s jedne strane, sam fenomen odgoja, dok se s druge strane, ujedno pokušavaju pronaći temelji na kojima počivaju „propisi“ o tome kako bi odgoj trebao izgledati (Golubović, 2010).

Otkrivajući odgoj kao bitnu pretpostavku čovjeka i povijesti, filozofija odgoja otvara poseban put u poimanju biti čovjeka, povijesti i kulture (Ćurko, 2004).

John Dewey smatra se istaknutim predstavnikom suvremene filozofije odgoja. Razlika između suvremene i tradicionalne filozofije odgoja ogleda se u određivanju njihova cilja. U suvremenoj filozofiji odgoja naglasak se stavlja na moralno postupanje.

Dewey filozofiju povezuje s mišljenjem koje je odvojeno od znanja. Smatra kako znanje ima ulogu predstaviti predmete koji su obrađeni i raspoređeni. Nasuprot tome, mišljenje smatra onim što svoj uzrok ima u nesređenosti. Filozofiju smatra misli o mogućem.

Vrijednost filozofije vidi u pružanju definicija teškoća i predlaganju metoda u radu s njima. Dewey u svojem djelu *Odgoj i demokracija (1916)* filozofiju smatra općom teorijom odgoja.

Ako smo spremni da odgoj shvatimo kao proces obrazovanja osnovnih sklonosti, intelektualnih i emocionalnih sklonosti prema prirodi i ljudima, onda filozofiju možemo čak definirati kao opću teoriju odgoja (Dewey, 1970).

Dewey je ostavio značajan trag u domeni filozofije odgoja kroz svoj pragmatički pristup, zatim isticanje ključnih problema u procesu odgoja i obrazovanja, dajući prijedloge za pristup radu na višoj/ složenijoj razini kroz poboljšanje i unaprijeđene metode rada, drugačije percipiranje uloge učitelja i učenika, materijala i prostora (Subotić, Golubović, 2022).

5. PRAGMATIZAM

Dvadeseto stoljeće obiluje različitim pedagoškim teorijama. One su nastale kao posljedica rezultata različitih filozofskih istraživanja. Neki od filozofskih pokreta i smjerova koji su značajno utjecali na suvremenu pedagogiju su : pragmatizam, egzistencijalizam, postmodernizam. U ovom poglavlju fokusirat ćemo se na pragmatizam.

Pragmatizam je filozofska tradicija koja – vrlo široko – shvaća poznavanje svijeta kao neodvojivo od djelovanja unutar njega (Legg, Hookway, 2021). Pragmatizam su osnovali američki filozofi Charles Sanders Peirce i William James. Pragmatizam u svoje središte stavlja ljudsku djelatnost, efikasnost, praktičnost. Praktičnu vrijednost smatra osnovnim mjerilom određenog teorijskog načela.

Ključne ideje pragmatizma nastale su u raspravama u takozvanom 'Metafizičkom klubu' koji se sastao na Harvardu oko 1870. Peirce i James sudjelovali su u tim raspravama zajedno s nekim drugim filozofima, psiholozima i filozofski nastrojenim pravnicima (Legg, Hookway, 2021).

Predstavnici pragmatizma smatraju da najveću pažnju ne treba pridati nekakvim apstraktnim idejama, koje su običnom čovjeku daleke i teško razumljive, već uvjerenjima i vjerovanjima, koja se razmatraju kao pravila koja reguliraju djelovanje i ponašanje.(Uzelac,2012)

Možemo zaključiti kako pragmatizam kao filozofski pravac naglašava važnost korisnog djelovanja i praktične vrijednosti kao mjerila kvalitete nekog određenog načela u teoriji. Svaku praksu koju smatra korisnom procijenit će za istinsku. John Dewey smatra se jednim od najutjecajnijih teoretičara pragmatizma u Americi. On u svojoj filozofiji fokus stavlja na eksperimentalistički i instrumentalistički izraz pragmatizma. Smatra kako bi se filozofija trebala baviti praktičnim problemima, obnovom i iskustvom. Deweyjeva obnova i postavke filozofije i pedagogije imaju korijene u njegovom poimanju eksperimentalne psihologije, te su stoga važna pitanja instrumentalističke psihologije uma, funkcionalističke psihologije i pedagogije, odnos saznanja i jezika, konstruktivističke teorije i obrazovnog procesa, prirode i iskustva, navike, interesa, itd. (Zorić, 2010).

Također, Dewey je tvorac posebnog oblika odnosno verzije pragmatizma kojeg naziva Instrumentalizam. Temeljna karakteristika instrumentalizma jest u viđenju da se vrijednost neke ideje određuje u tome koristi li ona pojedincu da se prilagodi na svoju okolinu. Instrumentalizam mišljenje smatra sredstvom, koje doprinosi uspješnoj praktičnoj orijentaciji.

Suština pragmatičkog instrumentalizma bila bi u tome da se shvati kako su razumijevanje, saznanje i praksa načini da se dospije do dobra; za tako nešto je neophodno neprestano pojašnjavati pojam iskustva i korigirati njegovo shvaćanje koje se nalazi već kod Jamesa, koji, po mišljenju Deweyja, griješi kada iskustvo tumači kao tok svijesti (Uzelac, 2012).

Dewey je za razliku od Jamesa pojam iskustva proširio na kulturne, umjetničke i socijalne oblasti. On zaključuje kako iskustvo obuhvaća cjelokupan život čovjeka. Deweyjeva pedagoška koncepcija je razvojna, kompleksna, sveobuhvatna, obuhvaća gotovo sva najvažnija pitanja odgoja i obrazovanja i proizlazi iz njegovih filozofskih, psiholoških i sociološko-političkih ideja (Zorić, 2010).

6. ODGOJ KAO DRUŠTVENA FUNKCIJA

Dewey smatra kako se zajednica može održavati isključivo samoobnavljanjem, a odgoj nezrelih članova zajednice smatra vidom obnavljanja. Dewey naglašava ulogu društva i okoline u formiranju i podizanju svojih nezrelih članova. Dewey (1970) navodi kako je odgoj proces njegovanja, hranjenja i kultiviranja. Dewey uviđa da bi se od odgoja trebalo očekivati da bude u stanju preobraziti kvalitetu iskustva odgojenika. Također, zaključuje kako okolina izazivanjem određenih reakcija utječe na prenošenje vjerovanja i usvajanje gledišta mlađih članova zajednice.

Ukratko, okolinu čine oni uvjeti koji unapređuju ili ometaju, potiču ili koče karakteristične aktivnosti živog bića (Dewey,1970). Društvenu sredinu definira kao udruženost aktivnosti pojedinog živog bića sa aktivnostima ostalih bića. Ovdje želi ukazati na povezanost i ovisnost čovjeka o aktivnostima drugih, na putu ostvarivanja vlastitih težnji. Važnost društvene sredine vidi u njezinu oblikovanju emotivnih i duhovnih karakteristika kod pojedinaca.

Nadalje, školu smatra oruđem za stvaranje boljeg društva. Kao jednu od temeljnih odgovornosti škole navodi stvaranje ravnoteže među elementima društvene sredine. Dewey smatra kako je zadatak škole omogućiti pojedincu da otkloni ograničenje društvene grupe u kojoj se rodio te ostvari dodir sa širom sredinom.

Dublje i prisnije odgojno formiranje sklonosti nastupa nesvjesno kada mladi postepeno počnu sudjelovati u djelatnostima raznih grupa kojima mogu pripadati. Ipak, kada društvo postaje složenije , dolazi se do zaključka da je potrebno osigurati naročitu društvenu sredinu koja će posebno brinuti o razvijanju sposobnosti mladih (Dewey, 1970).

7. CILJEVI ODGOJA

Dewey cilj samog odgoja ne traži izvan proces odgoja. On razlikuje ciljeve koji se nalaze unutar procesa u kojem djeluju i one postavljene izvana. Smatra da su ciljevi koji su postavljeni izvana rezultat društvene neuravnoteženosti. U takvim ciljevima vidi opasnost za neke grupe unutar društva. Naime, Dewey smatra kako takvi ciljevi mogu izazvati opasnost jer nisu proizašli iz slobodnog razvitka iskustva određenog pojedinca, već bi mogli služiti samo kao sredstva za ostvarivanje tuđih ciljeva. Ciljeve stavlja u odnos sa posljedicama, a ključnim smatra da cilj ima unutarnji kontinuitet. Također, navodi kako cilj usmjerava radnju.

Za Deweyja neka radnja postaje razumna, ukoliko iza nje postoji cilj. Ipak, on ukazuje na to da odgoj sam po sebi nema ciljeva, već ciljeve imaju nastavnici, roditelji i pojedinci općenito. Smatra kako se ti njihovi ciljevi mijenjaju s obzirom na različitost djece, dob, rast i razvitak samog iskustva onoga tko je zadužen za poučavanje. Ciljeve shvaća više kao sugestije i smjernice koje odgojiteljima doprinose u procesima zapažanja, usmjeravanja i predviđanja. Prema Deweyjevom mišljenju ciljevi trebaju imati određena svojstva, a ona se sastoje u: obraćanju pažnje na stečene navike i nagone pojedinca kojeg se odgaja, sposobnosti cilja da se koristi kao metoda suradnje sa aktivnostima onih koje odgajamo, oprezu odgojitelja u kreiranju ciljeva koji bi se smatrali konačnima.

Dewey zaključuje kako ciljevi nametnuti izvana ne doprinose stvaranju slobodnije i uravnoteženije djelatnosti. Takve ciljeve vidi kao udaljene od sredstava pomoću kojih bi se trebali postići. U odgoju, rasprostranjenost ovih izvana nametnutih ciljeva odgovorna je za to što se naglašava ideja pripreme za daleku budućnost kao i za to što se rad nastavnika i učenika pretvara u mehaničku i ropsku radnju (Dewey, 1970).

8. VAŽNOST MORALNOG ODGOJA

Dewey povezuje odgoj i moral upravo iz razloga što se i odgoj i moral bave ponašanjem. Također, smatra kako moral obuhvaća cijeli čovjekov karakter. Zaključuje da su moralne i društvene kvalitete gotovo istovjetne ,jer su moralni postupci kao i postupci koji se odnose na međuljudske odnose dio jednog te istog područja (Subotić, Golubović 2022).

Nadalje, Dewey moral definira na sljedeći način: Moral nije neki katalog djelovanja niti skup pravila koja treba primijeniti poput liječničkog recepta ili recepta iz kuhara. U moralu je prisutna potreba za specifičnim metodama istraživanja i vješto izvedenog postupka : Metodi istraživanja trebaju nam da lociramo teškoće zla ; metodi za vješto izvođenje postupaka da bismo izradili planove koje ćemo upotrijebiti kao radne hipoteze u suočenju s problemima(Dewey, 2004).

Također, moralnu situaciju Dewey vidi kroz pragmatički pristup koji za otkrivanje značenja neke ideje propituje posljedice iste. Moralna situacija je ona u kojoj se prosudba i izbor prethodno zahtijevaju da bi se proveo neki čin. Praktično značenje situacije – to jest djelovanja neophodnog za njegovo zadovoljenje- nije nešto samorazumljivo. Za njim se mora tragati. Javljaju se suprotstavljene želje i navodna dobra. Ono što je potrebno jest da se da se iznađe ispravni tok djelovanja, pravo dobro (Dewey, 2004). Deweyjevi prikazi glavnih tipova moralnih teorija savršeno se uklapaju u njegov eksperimentalni prikaz praktičnog razmišljanja i vrijednosnih sudova. Pojedinci započinju svoje živote kao što su to povijesno činila ljudska društva: djelujući po nagonu i običaju (Anderson, 2023).

Dewey zaključuje kako je problem shvaćanja morala u oblasti odgoja upravo u tome što ga se usko shvaća. Smatra da takvo usko shvaćanje ne dozvoljava uvid u to kako su vrijednosti i ciljevi obuhvaćeni u odgoju, sami po sebi moralni. Dewey smatra kako svaki čovjek mora biti dobar za nešto, a ne samo dobar sam po sebi. Ovdje naglašava važnost čovjekove uključenosti u društvenu zajednicu kao i važnost njegova doprinosa istoj.

Također, smatra kako bi se učenje u školi trebalo nadovezivati na učenje izvan škole, dok bi škola trebala predstavljati određeni oblik života u zajednici.

Najvažniji problem moralnog odgoja u školi tiče se odnosa između znanja i ponašanja . Jer ukoliko znanje koje proizlazi iz redovnog toka školovanja ne djeluje na karakter, onda je beskorisna postavka da je moral vrhunski cilj odgoja u kome se sve objedinjuje (Dewey, 1970).

John Dewey moralnim smatra svaki onaj odgoj koji za cilj ima razvitak sposobnosti aktivnog i uspješnog sudjelovanja pojedinca u društvenom životu. Dewey naglašava kako moralni odgoj uvelike oblikuje karakter pojedinca. Spremnost da nešto naučimo iz svakog dodira sa životom predstavlja suštinski moralni interes (Dewey, 1970).

ZAKLJUČAK

Iz navedenih poglavlja u kojima se obradio Deweyjev pristup filozofiji odgoja, kao i njegova misao o odgoju, možemo zaključiti kako su njegove inovativne i drugačije ideje znatno utjecale u reformiranju odgojnog sustava. U Deweyjevoj pedagogiji ogledaju se njegovi filozofski pogledi na život. Dewey u središte svoje filozofije odgoja stavlja praktične zadatke i stvarne probleme, također uvidio je koliko je važno prilagoditi odgojni proces potrebama odgojenika. On u samo središte odgojnog proces stavlja upravo odgojenika. Nadalje, Dewey ciljem odgoja smatra kontinuirani razvoj i učenje čovjeka. Za njega rast i razvoj predstavljaju važne pojmove u shvaćanju samog odgoja, karakter čovjeka neprestano se mijenja pod raznim utjecajima. Odgojni proces uvelike doprinosi promjeni karaktera.

Dewey prepoznaje sljedeći problem u odgoju i obrazovanju, isti pristup, zadaci i aktivnosti nude se učenicima i odgojenicima potpuno različitih interesa i sklonosti. Možemo uočiti kako je ovaj problem u vrtićima i školama prisutan i u današnje vrijeme. Poseban fokus Dewey stavlja na poticanje razmišljanja kod učenika. Smatra kako učenici pomoću samostalnog rješavanja postavljenog problema, moraju doći do vlastitih zaključaka. Ovdje Dewey naglašava kako je važno da učenici znanje naučeno u školi mogu primijeniti u svakodnevnom životu.

Važnu ulogu u procesu odgoja daje upravo društvu, koje na različite načine vrši utjecaj na pojedinca i njegov rast i razvoj. Upravo demokratsko društvo smatra izvorom moralnih vrijednosti kao i sredstvom potrebnim za promicanje ljudskih interesa. Dewey smatra kako je za čovjeka od velike važnosti da bude uključen u društvenu zajednicu, te da istoj doprinosi. Odgoj usko povezuje s moralom, a kao neke od ciljeva moralnog odgoja navodi njegov pozitivan utjecaj na karakterne sposobnosti kao i poticanje pojedinca na aktivno i svrhovito uključivanje u društvenu zajednicu.

Dewey se zalagao za aktivnu uključenost učenika u obrazovni proces, odgojno- obrazovne ustanove za njega imaju ulogu doprinositi stvaranju boljeg društva. Važna činjenica koju Dewey iznosi u svom razmišljanju o odgoju je upravo ta da odgojni sustav bude usmjeren direktno na odgojenika.

Deweyjev utjecaj vidi se i u obrazovnim reformama određenih zemalja u inozemstvu. Njegovi suvremenici smatrali su ga jednim od najvažnijih mislitelja i filozofa tog vremena. On u

svojoj filozofiji kao i pedagogiji, ne nudi niz gotovih rješenja ili pravila već se njegove ideje mogu smatrati vizijama koje valja provjeriti. Svojim uvidima i bogatom ostavštinom ostavlja značajan trag u suvremenoj pedagogiji. Kvaliteta njegovih misli i ideja vidljiva je u činjenici da su one primjenjive i u današnje vrijeme.

LITERATURA

1. Anderson E. (2023.) Dewey's Moral Philosophy. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Preuzeto s : <https://plato.stanford.edu/entries/dewey-moral/> (stranica posjećena 25.7.2024)
2. Ćurko, B. (2004). Filozofija odgoja s osvrtom na neke teme filozofije odgoja Pavla Vuk-Pavlovića. *Metodički ogledi*, 11 (1), 79-94. Preuzeto s : <https://hrcak.srce.hr/clanak/9362>
3. Džui Dž. (1970.) *Vaspitanje i demokratija. Uvod u filozofiju vaspitanja*. Cetinje: Obod.
4. Dewey J. (2004.) *Liberalizam i društvena akcija*. Zagreb : Kurzak.
5. Dewey J.(2004.) *Rekonstrukcija u filozofiji*. Sarajevo: Buybook.
6. Festini, H. (2010,). Suvremeni značaj Deweyevog socijalnog liberalizma. *Synthesis philosophica*, 25 (1), 57-64. Preuzeto s : <https://hrcak.srce.hr/clanak/88298>
7. Field R. (2024.) John Dewey(1859-1952). *Internet Encyclopedia of Philosophy* Preuzeto s : <https://iep.utm.edu/john-dewey> (stranica posjećena 20.7.2024)
8. Golubović, A. (2010). FILOZOFIJA ODGOJA. *Riječki teološki časopis*, 36 (2), 609-624. Preuzeto s : <https://hrcak.srce.hr/clanak/180239>
9. Gouinlock J. (2024.) John Dewey. *Britannica*. Preuzeto s : <https://www.britannica.com/biography/John-Dewey> (stranica posjećena 21.7.2024)
10. Kitcher. F. (2011.) John Dewey, radikalni filozof. *Filozofska istraživanja*, Vol. 31 No. 1, str. 7-9. Preuzeto s : <https://www.hrfd.hr/documents/03-kitcher-pdf.pdf/> (stranica posjećena 22.7.2024.)
11. Legg. C, Hookway C. (2021.) Pragmatism. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.Preuzeto s: <https://plato.stanford.edu/entries/pragmatism/> (stranica posjećena 28.7.2024.)
12. Polić M. (1993.) *Odgoj i svije(s)t*. Zagreb : Biblioteka Filozofska istraživanja, Hrvatsko filozofsko društvo.
13. Polić M. (1993.) *K Filozofiji odgoja*. Zagreb :Znamen & institut za pedagojska istraživanja
14. Polić, M. (2005). Filozofija odgoja u suvremenom društvu. *Filozofska istraživanja*, 25 (2), 271-272. Preuzeto s : <https://hrcak.srce.hr/clanak/297601>

15. Subotić, M. i Golubović, A. (2022). Ključni aspekti promišljanja o odgoju u filozofiji Johna Deweya. *Metodički ogledi*, 29 (2), 11-33. Preuzeto <https://hrcak.srce.hr/clanak/428775>
16. Uzelac M. (2012.) Filozofija obrazovanja I filozofske osnove savremenih pedagoških teorija. Vršac: Visoka strukovna škola za obrazovanje vaspitača. Elektronsko izdanje. Preuzeto s : https://www.uzelac.eu/Knjige/MilanUzelacFilozofijaObrazovanja_I.pdf/ (stranica posjećena 29.7.2024)
17. Vuk- Pavlović P .(1996.) *Filozofija odgoja*. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naknada
18. Zorić V. Pragmatička koncepcija Vaspitanja Džona Džuija. *Pedagogija* vol. 65, br.3 str. 396-405. Preuzeto s : https://www.researchgate.net/publication/322644514_Pragmatisticka_koncepcija_vaspitanja_Dzona_Djujija (stranica posjećena 30.7.2024)
19. Zorić, V. (2011). Utjecaj Johna Deweyja na obrazovne reforme u Japanu, Kini i Sovjetskom savezu. *Život i škola*, LVII (26), 25-37. Preuzeto s : <https://hrcak.srce.hr/clanak/114731>

ŽIVOTOPIS

Moje ime je Maria Paola Šoštarić, rođena sam 11. siječnja, 2000. godine u Koprivnici. Pohađala sam i završila osnovnu školu „Antun Nemčić Gostovinski“ u Koprivnici, nakon čega 2014. godine svoje obrazovanje nastavljam kao učenica Srednje Škole Koprivnica. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, odsjek u Čakovcu upisujem 2020. godine. Na učiteljskom fakultetu obrazovanje nastavljam kao studentica Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Ja, Maria Paola Šoštarić, izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojega rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Maria Paola Šoštarić